

VÁLASZTÓJOG-TÖRTÉNETI KRONOLÓGIA

Magyarország	Európa és a „nyugati világ”
1445	<i>választójogi törvény Angliában</i> (freeholderek „választójoga” (<i>franchise</i>) meghatározott jövedelem esetén – ténylegesen: követküldés a rendi országgyűlés alsóházába)
1673	<i>az angol Test Act</i> (a katolikusok kizárása a politikai jogokból)
1710	<i>új angol választójogi törvény</i> (vagyon cenzusok)
1712	<i>újabb angol választójogi törvény</i> (adóhátralékosok kizárása a választójogból)
1774	<i>Edmund Burke bristoli beszéde</i> („a képviselő az egész népet képviseli” – a szabad mandátum elvének kimondása)
1787	<i>az Egyesült Államok Alkotmánya</i> (az alsóházat a nép választja, a választójog kritériumait a tagállamok állapítják meg)
1789	január: <i>francia választási szabályzat</i> (korlátozott és közvetett választójog: legalább 25 éves, állandó lakhellyel rendelkező, adófizető francia férfiak közvetett szavazati joga a „harmadik rend” képviselőinek választásánál) kb. 26 millió lakos – 5 millió választó (közel 20 %-os reprezentáció!)
1790	<i>női választójog New Jersey-ben</i> (New Jersey „az állam minden szabad lakosának” választójogot ad – a nők választójogát 1807-ben visszavonják)
1791	<i>az 1791. évi francia alkotmány</i> (korlátozott és közvetett választójog: 25 éves kor, legalább három napi bérnek megfelelő adó) 4,3 millióra csökken a választók száma
1793	<i>az 1793. évi francia alkotmány</i> (21 éves kor, munka és tulajdon) 7 millió fölé növekszik a választók száma, de az alkotmány nem lép hatályba
1795	<i>az 1795. évi francia alkotmány</i> (korlátozott és közvetett választójog: legalább 21 éves, adófizető francia férfiak választhatnak elektorokat) kb. 5,5 millió szavazó

1817	<i>az 1817. évi francia választójogi törvény</i> (korlátozott és közvetett választójog: 30 éves kor, 300 frankos adócenzus)
	kb. 100.000 lakosra jut egy képviselő
1830	<i>az 1830. évi francia választójogi szabályozás</i> (korlátozott és közvetett választójog, visszatérés a 25 éves korhatárhoz)
	90.000 helyett 170.000 választásra jogosult (kb. 0,6 %-os reprezentáció)
1831	<i>az 1831. évi belga alkotmány</i> (korlátozott választójog: magas adócenzus)
	1,5–2 % közötti reprezentáció
1832	<i>az első brit Reform Act</i> (Grey-féle reform: iparvárosi választóközrtek kijelölése, elneptelenedett közrtek megszüntetése, városi követküldési jog egységesítése)
	kb. 20–22 millió lakos – 1,3 millió választó (kb. 5–6 %-os reprezentáció)
1848	március 5. <i>a francia választójogi dekrétum</i> (általános választójog: 20 éves korhatár, hatévi helybenlakás)
	április 11. <i>az 1848. évi 5. törvénycikk</i> (korlátozott választójog: 20 éves korhatár, „régí jogosultság”, vagyoni/jövedelmi vagy műveltségi cenzusnak való megfelelés)
	kb. 11 millió lakos – 800.000 választópolgár (kb. 7 %-os reprezentáció)
	április 25. <i>a „pillersdorfi alkotmány”</i> (általános de közvetett választójog: 24 éves korhatár, 6 hónap helybenlakás, segélyből élők és napi/heti béresek kizárása)
	május 8. <i>osztrák császári páten</i> (a „pillersdorfi alkotmány” szabályainak átvétele)
	június 10. <i>osztrák „választási rendtartás”</i> (a „pillersdorfi alkotmány” szabályainak átvétele, a napi/heti béresek kizárása nélkül)
	június: <i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (az első népképviselési országgyűlés képviselőinek megválasztása)
	július 6. <i>dán királyi rendelet a választójogról</i> (általános választójog: 30 éves korhatár, minden önálló háztartást vezető férfi választhat, akinek nincs köztartozása; a rendelet az alkotmányozó gyűlés megválasztására vonatkozott)

	november 4. <i>újabb francia alkotmány</i> (általános választójog: a márciusi választójogi dekrétum átemelése, a hatévi helybenlakás elengedése)
1849	február 15. <i>a frankfurti választójogi törvény</i> (általános választójog: 25 éves korhatár, gyámság alatt állók, büntetőítélet alapján eltiltottak és segélyezettek kizárása)
	március 4. az „ <i>olmützi alkotmány</i> ” (adócenzus, de közvetlen választás)
	március 15. <i>Táncsics Mihály alkotmányjavaslata</i> (általános és közvetlen választójog: „semmi más meghatározott képesség nincs”)
	június 5. <i>Dánia alkotmánya</i> (általános választójog: 30 éves korhatár, egy év helyben lakás, cselédek, segélyezettek, vagyonuk feletti rendelkezésben korlátozottak kizárása) 15 % körüli reprezentáció
1850	<i>porosz választójogi szabályozás</i> (általános, de egyenlőtlen és közbetett választójog: 24 éves kor, hat hónap helyben lakás; három „választási osztály” adócenzus szerint; „ősválasztók” [Urwähler] szavaznak ektorokra)
1855	<i>Dánia és Schleswig-Holstein közös alkotmánya</i> (az alkotmány Dánia és a hercegségek közös egykamarás gyűlése vonatkozásában kimondja a választás arányosságának elvét)
1856	<i>a Carl Andræ matematikus javaslata szerinti választási rendszer alkalmazása Dánia és Schleswig-Holstein közös birodalmi tanácsi választásán</i> (a választó preferencia-sorrendet állít fel a jelöltek között, és ha egy jelölt eléri a szükséges szavazatszámot, a rá leadott szavazatok átszállnak a preferencia-sorrendben mögötte álló jelöltre)
1859	<i>Thomas Hare A Treatise on Election of Representatives c. művének megjelenése</i> (a Carl Andræ által is javasolt „single transferable vote” rendszer részletes kifejtése és indokolása, az arányosság követelményének hangsúlyozása)
1861	<i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (a februári pátens alapján, az 1848:5. tc. rendelkezéseinek alkalmazásával; a választásokon a Felirati Párt szerez abszolút többséget)

		<i>az egységes Olaszország alkotmánya</i> (korlátozott választójog: a korábbi szárd alkotmány átvétele, magas vagyoni és adócenzusok, 30 éves korhatár)
1862		<i>választójog biztosítása a nőknek Svédországban a helyhatósági választásokon</i>
1864		november 29. <i>görög alkotmány</i> (legalább 21 éves görög férfiak általános, közvetlen és titkos választójoga)
1865	<i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (császári pátenst alapján, november 10–december 11. között tartják, az 1848:5. tc. rendelkezéseinek alkalmazásával; a Deák-párt szerez abszolút többséget)	
1866		június 5. <i>új alkotmány Dániában</i> (az arányos választási rendszer elvének érvényesítése a parlament felsőházának, a <i>Landsting</i> nek a közvetett választásában) július 12. <i>román alkotmány</i> (közel általános, de egyenlőtlen és részben (a IV. választási osztály tekintetében) közvetett választójog; 25 éves kor és bármilyen összegű egyenes adó fizetése esetén a IV. kollégiumba került a választó, adócenzusoktól függően pedig feljebb)
		<i>az Északnémet Szövetséget létrehozó szerződés</i> (az 1849. februári „frankfurti választójog” kötelezővé tétele a tagállamok számára)
1867		<i>a második angol Reform Act</i> (Disraeli-féle reform: 21 éves korhatár, a választójog kiterjesztése a városi háztulajdonosok mellett a meghatározott összegű lakbért fizetőkre is) kb. 30 millió lakos – 2,2 millió választó (7 % körüli reprezentáció)
1869	március: <i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (a Deák-párt szerez abszolút többséget) 13,2 millió lakos – 922.000 választópolgár (6,8 %)	
	<i>az Általános Munkáséget programja</i> (általános és közvetlen választójog)	
		<i>szerb alkotmány</i> (közel általános, de az analfabéták tekintetében közvetett, férfi választójog; egyetlen feltétel a valamilyen összegű egyenes adó befizetése)

---

női választójog Wyomingban
(Wyoming az USA tagállamai közül
elsőként ad választójogot a nőknek –
az 1790–1807 közötti New Jersey-i
szabályozást nem számítva)

1871 március 13. *Madocsányi Pál előterjesztése*
(az „özvegy nők” kérvényének ismertetése,
választójogot kér az özvegyeknek,
az előterjesztést „derültség” fogadja)

április 16. *német birodalmi alkotmány*
(legalább 25 éves német férfiak általános,
közvetlen és titkos választójoga, az 1849-es
frankfurti szabályozásnak megfelelően)

november 9. *Tóth Vilmos belügyminiszter*
választójogi törvényjavaslata
(nem jelent jogkiterjesztést)

november 20. *Majoros István törvényjavaslata*
(a nők és férfiak „egyenjogúsításáról”
politikai jogélvezetek tekintetében is)

1872 január 21. *az Országos '48-as Párt programja*
(választójogi reform, általános választójog,
a választókerületek igazságos elosztása)

február 22. *Irányi Dániel határozati javaslata*
(általános és titkos választójog)

országgyűlési választás Magyarországon
(a Deák-párt ismét abszolút többségben)

a titkos szavazás elvének kimondása Angliában

1873 *az „össz-ausztriai” választójogi törvény*
(általános, de egyenlőtlen választójog:
négy „választási osztály”, a IV. osztályban
közvetett és részben nyílt választás)

1874 *az egyesült ellenzéké választási programja*
(az általános, titkos választójog kimarad
belőle, „a magyar elem” védelmében)

július: *Majoros István és Stanescu Imre*
felszólalásai a nők választójoga mellett
(módosítási javaslatok a választójogi
törvényjavaslathoz, a Képviselőház elveti)

november 26. *az 1874. évi 33. törvénycikk*
(korlátozott választójog, nyílt választás, az
adócenzus bevezetése, az adóhátralékosok
kizárása a választójogból)

1875 *országgyűlési választás Magyarországon*
(a Szabadelvű Párt elsőpró többsége:
a mandátumok 80,43 %-át szerzi meg)

13,5 millió lakos – 846.000 választópolgár
(6,2 %)

		<p>november 30. <i>francia választójogi szabályozás</i> (közel általános férfi választójog: 21 év, saját lakás vagy lakrész, 6 hónap helybenlakás – kb. 28 %-os reprezentáció)</p>
		<p><i>az USA Alkotmányának 15. kiegészítésének hatályba lépése</i> (az afroamerikaiak – volt rabszolgák – választójoga)</p>
		<p><i>a német szociáldemokraták gothai programja</i> (általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog minden 20. évét betöltött polgár számára)</p>
1877	<p><i>a választókerületek egyenlőtlen meghatározása</i> (egyes kormánypárti kerületekben 100, míg ellenzéki kerületekben 30,000 választóra jut egy mandátum)</p>	
1878	<p><i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (a Szabadelvű Párt abszolút többséget szerez, de mandátumainak száma jelentősen csökken 1875-höz képest)</p>	
	<p><i>a Nemválasztók Pártjának megalakulása</i> (a belügyminiszter nem engedélyezte a „szociáldemokrata párt” és a „munkáspárt” név felvételét)</p>	
		<p><i>az 1866. évi román alkotmány módosítása</i> (már csak három választási osztály, de a III. kollégiumban a választás továbbra is közvetett, az I-II. kollégiumba sorolás pedig változatlanul adócenzustól függ)</p>
1879		<p><i>bolgár „tirnovói alkotmány”</i> (legalább 21 éves bolgár férfiak általános választójoga, a görög alkotmányhoz hasonlóan)</p>
1880	<p><i>a Magyarországi Általános Munkáspárt létrejötte</i> (általános választójog „minden 20. évét betöltött <u>egyén</u>” számára)</p>	
1881	<p><i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (a Szabadelvű Párt ismét megszerzi a mandátumok abszolút többségét)</p> <p>13,7 millió lakos – 821.000 választópolgár (6,0 %)</p>	
1882		<p><i>a Taaffe-féle választójogi reform Ausztriában</i> (az adócenzus 5 forintra csökkentése 10-ről ill. 12-ről a II. és a IV. választási osztályban)</p>
		<p><i>választójogi reform Olaszországban</i> (a vagyoni cenzusok mérséklése, 30 év helyett 21 éves korhatár)</p>

1884	<p><i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (a Szabadelvű Párt továbbra is abszolút többségben)</p> <p>14,3 millió lakos – 842.000 választópolgár (5,9 %)</p>	<p><i>a harmadik brit Reform Act</i> (a választójog kiterjesztése a földtulajdonnal nem rendelkező nem városlakókra)</p> <p>kb. 40 millió lakos – 6 millió választó (15–16 % körüli reprezentáció)</p>
1885		<p><i>a brit választókerületek újraosztása</i> (az arányosság elve alapján)</p>
1886	<p><i>az 1886. évi 1. törvénycikk</i> (nem három-, hanem ötévente kell legalább országgyűlési választásokat tartani)</p>	
1887	<p><i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (a Szabadelvű Párt jelentős győzelme, 63,68 %-os mandátumarány)</p> <p>14,6 millió lakos – 847.000 választópolgár (5,8 %)</p>	
1888	<p>december: <i>munkáspetíció a Képviselőház előtt</i> (Irányi Dániel és Madarász József kivételével mindenki ellene szólal fel, a Képviselőház a választójogi követelést elutasítja)</p>	<p><i>új szerb alkotmány</i> (közel általános, közvetlen és titkos férfi választójog: öt év helyben lakás, 15 dínár éve egyenes adó fizetése)</p>
1889		<p><i>az osztrák szociáldemokraták Hainfeldi Nyilatkozata</i> (általános, egyenlő és közvetlen választójog követelése)</p>
1890	<p><i>az MSZDP létrejötte, Elvi Nyilatkozatának elfogadása</i> (általános, közvetlen és titkos választójog követelése)</p>	
1891	<p>július 13. <i>Irányi Dániel képviselőházi felszólalása</i> (a választójog kiterjesztését követeli)</p>	<p><i>a német szociáldemokrata párt erfurti programja</i> (általános, egyenlő, közvetlen választójog titkos szavazás útján minden 20 évnél idősebb birodalmi polgár számára nemi különbségtétel nélkül, az arányos választási rendszer fontosságának hangsúlyozása)</p>

1892	<p><i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (a Szabadelvű Párt még mindig abszolút többségben, a mandátumok száma némiképp csökken, már csak 58,84 %)</p> <p>15,9 millió lakos – 870.000 választópolgár (5,7 %)</p>
1893	<p>szeptember 7. <i>új választójogi törvény Belgiumban</i> (általános, de egyenlőtlen választójog: plurális rendszer 1, 2 illetve 3 szavazattal, 25 éves korhatárral)</p>
	<p><i>választójogi szabályozás Új-Zélandon</i> (a világon először Új-Zélandon biztosítják a nők számára a parlamenti választójogot)</p>
1896	<p><i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (a Szabadelvű Párt újabb nagy erejű győzelme, 70 % feletti mandátumarány)</p> <p>15,9 millió lakos – 890.000 választópolgár (5,6 %)</p>
	<p><i>a Badeni-féle választójogi reform Ausztriában</i> (az adócenzus 4 forintra csökkentése 5-ről a II. és a IV. választási osztályban, az V. választási osztály bevezetése minden 24. életévét betöltött férfi számára)</p>
1897	<p><i>a Független Szocialista Párt ceglédi programja</i> (általános, közvetlen és titkos választójog „nemi különbség nélkül”)</p>
1898	<p><i>választójogi szabályozás Norvégiában</i> (általános férfi választójog)</p>
1899	<p><i>az 1899. évi 15. törvénycikk</i> (az adóhátralékosok kizárására vonatkozó rendelkezés hatályon kívül helyezése az 1874:33. tc.-ből)</p>
1900	<p><i>a Mezőfi-féle szociáldemokrata párt programja</i> (általános és titkos választójog „minden 21 éves ember részére nemzeti és nemi különbségtétel nélkül”)</p>
	<p><i>Vászyonyi Vilmos beszéde</i> („Nyugat-Európában már mindenhol az általános választójog van érvényben, jár tehát Magyarországon is mindenkinek, aki bármilyen formában adófizető”)</p>
1901	<p>október: <i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (a Szabadelvű Párt megismétli jó eredményét, továbbra is kétharmados többség a Képviselőházban)</p> <p>16,8 millió lakos – 1,025 millió választó (6,1 %)</p>

		<i>újabb szerb alkotmány</i> (műveltségi és vagyoni cenzusok bevezetése, a választók számának jelentős csökkenése 1888-hoz képest)
1902		<i>női választójog Ausztráliában</i>
1903	<i>az MSZDP 1903. évi pártprogramja</i> (általános, egyenlő, közvetlen választójog az állam minden 20 éven felüli polgárának nemi különbség nélkül, titkos szavazást, arányos képviselőket)	
	november 7. <i>Kossuth Ferenc képviselőházi beszéde</i> (javaslatok a választójog kiterjesztésére: cenzusok leszállítása, választókerületek arányosítása)	<i>az 1888. évi szerb alkotmány helyreállítása</i> (legalább 21 éves, 20 arany franknak megfelelő egyenes adót fizető férfiak közel általános választójoga)
1904	január 20. <i>pártközi ankét</i> (tárgya a választójog kiterjesztése, szociáldemokraták is részt vehetnek rajta; statisztikai adatgyűjtés kezdődik)	
	április 16. <i>Kelemen Béla képviselőházi felszólalása</i> (általános választójogot és igazságos választókerületi beosztást sürget)	
1905	<i>a Katolikus Néppárt programja</i> (keresztényszocialista program; általános, titkos, közvetlen választójog)	
	január: <i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (az ellenzéki koalíció győzelme az 1875 óta kormányzó Szabadelvű Párt felett; az ellenzék programjában szerepelt a választójog kiterjesztése)	
	17,6 millió lakos – 1,057 millió választó (6,0 %)	
	június 18. <i>báró Fejérváry Géza a miniszterelnök</i> (parlamenten kívüli kormány)	
	július 27. <i>Kristóffy József ismerteti az MSZDP küldöttségével általános választójogra vonatkozó tervét</i> (egyezség jön létre a szociáldemokratákkal: a „Kristóffy–Garami paktum”)	
	augusztus 22. <i>a közös minisztertanácson leszavazzák az általános választójog ügyét</i>	
	augusztus 26. <i>megalakul az Általános Titkos Választójog Ligája</i>	

	<p>szeptember 9. <i>Kristóffy németbogsáni beszéde</i> (választójog minden 24. életévét betöltött, írni-olvasni tudó férfi számára)</p> <p>szeptember 12. <i>báró Fejérváry Géza lemondása</i></p>	
	<p>szeptember 15. „<i>Vörös Péntek</i>” (szociáldemokrata tömegtüntetés az általános választójog mellett)</p> <p>október 16. <i>ismét Fejérváry Géza a kormányfő</i></p>	
	<p>október 29. <i>a Haladó Párt megalakítása</i> (báró Fejérváry Géza „kormánypártja” minimális támogatottsággal; programjában szerepel a választójogi reform)</p> <p>december 16. <i>a Kristóffy-féle törvényjavaslat</i> (általános és titkos választójog minden 24 évnél idősebb férfi számára, a javaslat nem kerül a parlament elé)</p>	
1906	<p>február 19. <i>az Országgyűlés feloszlatása</i></p> <p>április 8. <i>Wekerle Sándor alakíthat kormányt</i></p> <p>május: <i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (az ellenzéki koalíció elsöprő győzelme, a Függetlenségi és '48-as Párt a mandátumok 61,26 %-át szerzi meg)</p> <p>18,0 millió lakos – 1,085 millió választó (6,2 %)</p>	<p><i>választójogi szabályozás Finnországban</i> (a nők választójogának biztosítása a törvényhozási választásokon, Európában elsőként)</p>
	<p>december 2. <i>a Beck-féle választójogi reform képviselőházi elfogadása Ausztriában</i> (általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog; 24 éves korhatár, egyévi helybenlakás; 1907-ben lép hatályba)</p>	
1907	<p><i>nőgyesületek petíciója a Képviselőház részére</i> (kéri, hogy a választójog kiterjesztésénél a nőket is vegyék figyelembe)</p> <p>október 10. <i>Vörös Csütörtök</i> (általános sztrájk és 100 ezer fős tüntetés az általános választójog mellett)</p>	<p><i>választójogi szabályozás Norvégiában</i> (a nők korlátozott választójogának biztosítása, adócenzussal)</p> <p><i>választójogi szabályozás Svédországban</i> (általános férfi választójog; 21 éves korhatár, vagyoni cenzusok eltörlése)</p>

1908	november 11. az <i>Andrássy-féle törvényjavaslat</i> (általános választójog minden 24 évnél idősebb férfi számára, plurális rendszer: 1–2–3 szavazat vagyoni és műveltségi cenzustól függően, az analfabéták közvetett választójoga 10 választónként 1 elektorral)
1909	január: <i>Andrássy visszavonja a javaslatát</i>
1910	január 19. <i>Khuen-Héderváry Károly a kormányfő</i> január 24. <i>Khuen-Héderváry programbeszède</i> (választójogi reform az általános választójog alapján, a pluralitás mellőzésével) február 27. <i>a Justh-párt elkötelezi magát az általános választójog mellett</i> április 21. <i>Választójog Országos Szövetsége</i> (báró Bánffy Dezső volt miniszterelnök és Justh Gyula volt képviselőházi elnök vezetésével, szociáldemokrata részvétellel) június: <i>országgyűlési választás Magyarországon</i> (a Tisza István-féle Nemzeti Munkapárt nagyarányú győzelme, 62 %-os többség; a Függetlenségi és '48-as párt több részre szakad) 18,2 millió lakos – 1,162 millió választó (6,4 %)
1912	január 30. és február 12. <i>a Justh-párt és az MSZDP közös választójogi nagygyűlései</i> április 22. <i>Lukács László a miniszterelnök</i> április 29. <i>Lukács László programbeszède</i> (kötelezettséget vállal az előző kormány választójogi programjának megvalósítására) május 22. <i>Tisza István házelnökké választása</i> május 23. „ <i>Vérvörös Csütörtök</i> ” (tömegtüntetés, a rendőrök és a tüntetők összecsapása, hat halálos áldozat) június 1. <i>Kossuth Ferenc 16 pontos határozati javaslata a „szövetkezett ellenzék” nevében</i> (általános és részben titkos választójog) június 4. <i>Tisza István leveri az obstrukciót</i> (az ellenzéki képviselők karhatalommal történő kivezetése az ülésteremből) június 30. <i>új olasz választójogi törvény</i> (21–30 éves kor között korlátozott, 30 éves kor felett általános férfi választójog) december 31. <i>a Lukács-féle törvényjavaslat</i>
1913	január 4. <i>ellenzéki bojkott a képviselőházban</i> a Lukács–Tisza-féle javaslattal szemben

április 30. *az 1913. évi 14. törvénycikk*
(korlátozott választójog 30 éves korhatárral
és műveltségi cenzussal, gimnázium 8
osztályának elvégzése esetén 24 éves
korhatárral, csak a férfiak számára)

június 14. *Egyesült Függetlenségi és '48-as Párt*
(a Justh- és Kossuth-frakciók egyesülése;
Justh Gyula 1912. májusi, kéziratban készült
tervezete szerinti általános választójog
követelése)

szeptember: *az Alkotmánypárt programja*
(ifj. gróf Andrássy Gyula alakítja újjá;
a választásra jogosultak számának 2,4
millióra növelését követelik: 24 éves kor,
írni-olvasni tudás, egy év helyben lakás,
legalább 12 hónap munkásbiztosító pénztári
tagság; városokban titkos szavazás)

1915 *a választási névjegyzék összeállítása*
(az összeírt választók száma az 1913:14. tc.
alapján 1,6 millióra emelkedik; 6,9 %-ról 8,7
%-ra nőne a reprezentáció, de a választást a
háború miatt nem tartják meg)

április 29. *Rakovszky István javaslata*
(a „hősök választójoga”: választójog
minden 20. évét betöltött férfinak, aki
harctéri szolgálatot teljesített)

új alkotmány Dániában
(a nők férfiakéval egyenlő választójogának
alkotmányos szinten történő garantálása,
az alsóház esetében 25, a felsőház esetében
30 éves korhatárral)

augusztus 18. *új norvég választójogi törvény*
(az általános választójog kiterjesztése a
nőkre)

december 7. *Károlyi Mihály parlamenti beszéde*
(határozati javaslat betervezése az általános
és titkos választójogról)

december 9. *Giesswein Sándor beszéde*
(a „nemi cenzus” eltörlését követeli)

Rakovszky István javaslatának újbóli előterjesztése
(a 20. életévet 22-re emelné, de a javaslat
egyébként az április 29-eivel azonos)

1916 július 18. *a Károlyi-párt létrejötte*
(általános, titkos és egyenlő választójog 24
éves korhatárral)

1917	május 18. <i>alkotmánymódosítás és új választójogi törvény Hollandiában</i> (általános választójog minden 25. évét betöltött férfinak; a női választójog feltételeiről külön törvény fog rendelkezni)
május 22. <i>Tisza István lemondása</i> (IV. Károly felszólítására)	
június 6. <i>megalakul a Választójogi Blokk</i> (a Károlyi-párt, Vázsonyi csoportja, a polgári radikálisok és a szociáldemokraták részvételével)	
június 8. <i>gróf Esterházy Móric a miniszterelnök</i> (Vázsonyi Vilmos az igazságügy-miniszter)	
június 21. <i>gróf Esterházy Móric programbeszéde</i> (általános és egyenlő választójog, a korhatár 24 évre történő leszállítása)	
augusztus 20. <i>Wekerle Sándor a kormányfő</i> (Vázsonyi „választójogért felelős tárca nélküli miniszter” lesz)	
december 21. <i>a Vázsonyi-féle törvényjavaslat</i> (általános választójog 24 éves korhatárral a nőkre is kiterjedően, esetükben magasabb műveltségi cenzussal)	
1918 január 14. <i>általános sztrájk</i> (annexió és hadisarc nélküli béke; általános választójog Magyarországon)	
január 23. <i>Wekerle lemond</i>	
január 26. <i>ismét Wekerle a miniszterelnök</i>	
április 17. <i>Wekerle ismét lemond</i>	
május 11. <i>harmadszor is Wekerle a kormányfő</i>	
június 25. <i>a Vázsonyi-féle javaslat bizottsági átdolgozása</i> (a Képviselőház választójogi bizottságának jelentése tartalmilag új javaslatot jelent: választójog kizárólag 24. évüket betöltött férfiak számára, magasabb műveltségi cenzussal, „nemzeti érdekből”, a titkosan szavazó kerületekben kötelező választás)	
szeptember 11. <i>az 1918. évi 17. törvénycikk</i> (a választójogi különbizottság javaslatának elfogadása a Vázsonyi-féle plánum helyett)	
október 24. <i>a Nemzeti Tanács megalakulása</i> (mielőbb választásokat kell kiírni az általános és titkos választójog alapján)	

október 31. *gróf Károly Mihály a kormányfő, megalakul a forradalmi „népkormány”*
(választójogi reform: nőkre is kiterjedő általános választójog)

november 23. *az 1918. évi I. néptörvény*
(általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog, férfiak esetében 21 éves, nők esetében 24 éves korhatárral)

november: *új német választójogi rendelet*
(általános és egyenlő, nőkre is kiterjedő választójog)

horvát választójogi reform
(általános és titkos választójog)

női választójog Angliában
(az önálló egzisztenciával rendelkező, műveltségi cenzusnak megfelelő „lady”-k választójoga 31 éves korhatárral)

női választójog Ausztriában

1919 január 11. *Károlyi Mihály köztársasági elnök, Berinkey Dénes a miniszterelnök*

március 3. *az 1919. évi XXV. néptörvény*
(alkotmányozó nemzetgyűlési választások megtartásáról, a választási eljárás részletes szabályozásával;
a tervek szerint április 14-én, a trónfosztás 70. évfordulóján tartanak a választásokat)

március 21. *a Tanácsköztársaság kikiáltása*

április: *a Tanácsköztársaság választójoga*
(a korhatárt 18 évre szállítják le, a „kizsákmányolókat” kizárják, a szavazás nyíltan történik, a választás közvetett;
a „tanácsválasztást” április 7-én rendezik)

4,5 millió választópolgár, kb. 50 %-uk vesz részt a tanácsválasztáson

augusztus 1. *a Tanácsköztársaság bukása*
(Peidl Gyula rövid életű „szakszervezeti kormányának” megalakulása)

augusztus 6. *Friedrich István a miniszterelnök*

augusztus 15. és 24. *kormányátalakítások*

augusztus 29. *4245/1919. M. E. sz. rendelet*
(a későbbi, 5985/1919. M.E. számú választójogi rendelet első változata,
„papírhány miatt” nem teszik közzé)

november 17. *5985/1919. M. E. sz. rendelet*
(az első Néptörvény átvétele a korcenzus 24 évben történő egységesítésével, nők esetében írni-olvasni tudás)

november 24. *Huszár Károly a kormányfő*

törvény a női választójogról Hollandiában

1920 január: *nemzetgyűlési választás Magyarországon*
(az első törvényhozási választás, amelyen a nők is szavazhatnak; a KNEP 38 %-ot, a kisgazdapárt 34 %-ot szerez; a belpolitikai hangulat miatt az MSZDP nem indult)

9,0 millió lakos – 3,133 millió választó
(**39,7 %**)

március 15. *Simonyi-Semadam Sándor lesz a miniszterelnök*

július 19. *gróf Teleki Pál a kormányfő*

hatályba lép az USA Alkotmányának 19. kiegészítése
(a nők választójogáról szóló cikkelyt a Kongresszus 1919. június 4-én fogadta el)

női választójog Csehszlovákiában

1921 április 14. *gróf Bethlen István a miniszterelnök*

december: *a „Bethlen–Peyer paktum”*
(a szociáldemokraták legális szervezkedésének lehetővé tétele bizonyos feltételek elfogadása esetén)

női választójog Svédországban

1922 január 27. *a Klebelsberg Kunó-féle törvényjavaslat*
(a nők választójogának szigorítása, a nyílt szavazás újbóli bevezetése)

március 2. *2200/1922. M. E. sz. rendelet*
(a választójog feltételeinek szűkítése:
10 év állampolgárság, 2 év helybenlakás, műveltségi cenzus emelése, a nők esetében 24 helyett 30 éves korcenzus, a vidéki választókerületekben ismét nyílt szavazás)

május–június: *nemzetgyűlési választások*
(az első törvényhozási választás, amelyen az MSZDP is elindul; a részben nyílt szavazás és az aránytalanságok miatt az Egységes Párt a szavazatok 38 %-ával a mandátumok abszolút többségét szerzi meg, az MSZDP 17 %-kal, a mandátumok 10,25 %-ával a második helyen végez)

8,1 millió lakos – 2,382 millió választó
(**29,8 %**)

1923

a Mussolini-féle olasz választójogi törvény
(a választásokon relatív többséget szerző lista a mandátumok 66 %-át kapja meg)

1925	augusztus 23. <i>az 1925. évi 26. törvénycikk</i> (a 2200/1922. M.E. sz. rendelet törvényerőre emelése, a lajstromos kerületekben titkos, az egyéniekben nyílt szavazás)
1926	december: <i>országgyűlési választások</i> (az Egységes Párt a szavazatok abszolút többségét és a mandátumok több mint kétharmadát szerzi meg, az MSZDP mandátumainak száma 26-ról 14-re csökken) 8,2 millió lakos – 2,229 millió választó (26,6 %)
1928	<i>választójogi reform Nagy-Britanniában</i> (általános választójog biztosítása a nők számára is, 21 éves korhatárral)
1931	június: <i>országgyűlési választások</i> (az Egységes Párt a szavazatok 45,53 %-át és a mandátumok 64 %-át szerzi meg, az MSZDP megőrzi 14 mandátumát a Képviselőházban) 8,1 millió lakos – 2,533 millió választó (29,4 %) augusztus 24. <i>gróf Károlyi Gyula a kormányfő</i>
	november 10. <i>a Farkas István és társai-féle indítvány a választójog reformjáról</i> (szociáldemokrata javaslat az általános, titkos és egyenlő választójogról, a választókerületek igazságos beosztásával és országos lajstromos rendszer bevezetésével) november 10. <i>Rassay Károly indítványa</i> (tartalmilag a szociáldemokrata frakció javaslatával egyezik meg)
	<i>női választójog Spanyolországban</i>
1932	október 1. <i>Gömbös Gyula a kormány élén</i>
	november 6. <i>választások Németországban</i> (a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt 33,1 %-ot szerez)
1933	január 30. <i>Adolf Hitler hatalomra jutása Németországban</i>
	március 5. <i>választások Németországban</i> (a nácik csak 43,9 %-ot szereznek, de a „nép és a birodalom megmentéséről szóló törvény” a törvényhozó hatalmat a Reichstagról a kormányra ruhazza, a parlamentarizmust felszámolják)

1934	<p>május: <i>a Gömbös–Eckhardt paktum</i> (a miniszterelnök a Bethlennel szembeni támogatásért általános és titkos választójogot ígér a kisgazdáknak)</p> <p>december: <i>a kormány választójogi tervezete</i> (a választás legyen titkos, de mindenhol kötelező és közvetett, a műveltségi cenzus kis mértékben szigorodjon)</p>
1935	<p>március–április: <i>országgyűlési választások</i> (a Nemzeti Egység Pártja a szavazatok 47,4 %-át és a mandátumok 69 %-át szerzi meg, az MSZDP mandátumainak száma 11-re csökken)</p> <p>8,9 millió lakos – 3,003 millió választó (33,8 %)</p>
1936	<p>október 6. <i>Gömbös Gyula halála</i></p> <p>október 12. <i>Darányi Kálmán alakíthat kormányt</i></p> <p>december: <i>pártközi értekezlet a választójog reformjáról</i> (gróf Bethlen István titkos választójogot javasol „erős korrektívumokkal”, a szociáldemokraták az általános, titkos választójog mellett érvelnek)</p>
1937	<p>december 30. <i>az új választójogi törvény tervezetének benyújtása</i></p>
1938	<p>március–április: <i>a választójogi törvényjavaslat parlamenti vitája</i></p> <p>május 14. <i>Imrédy Béla a miniszterelnök</i></p> <p>június 3. <i>az 1938. évi 19. törvénycikk</i> (a korcenzus 30 – bizonyos feltételekkel 26 – évben történt megállapítása, 10 év állampolgárság, 6 év helybenlakás, elemi iskola 6. osztályának elvégzése, titkos szavazás, vidéki kerületeken többes szavazattal)</p>
1939	<p>február 16. <i>gróf Teleki Pál a kormányfő</i></p> <p><i>az 1939. évi 4. törvénycikk</i> (az úgynevezett „második zsidótörvény”, amely megvonja a zsidóktól a passzív választójogot, az aktív választójogukat pedig ahhoz köti, hogy felmenőik 1867. december 31. után igazoltan Magyarországon születtek)</p>

---

május: *országgyűlési választások*
(a Magyar Élet Pártja a szavazatok 50,76 %-át és a mandátumok 69,62 %-át szerzi meg, az SZDP mindössze 5 mandátumot szerez, amivel a harmadik legnagyobb frakció a MÉP és a meglepően sok, 29 mandátumot szerző Nyilaskeresztes Párt mögött)

9,1 millió lakos – 2,76 millió választó
(30,3 %)
